

Regionaal programma basisvaardigheden

2026 - 2029

REGIO RIVIERENLAND

Inhoudsopgave

1. Inleiding	2
1.1 Beschrijving regio Rivierenland	3
1.2 Organisatie van het volwassenonderwijs en digitale vaardigheden	3
1.3 Terugblik 2020 – 2024	4
1.4 Doorkijk naar de toekomst	7
2. Landelijke en regionale ontwikkelingen	8
2.1 Van Tel mee met Taal naar Aanpak Basisvaardigheden	8
2.2 Ontwikkeling bibliotheken	9
2.3 Taalnetwerk	10
2.4 Publiek-Publieke Samenwerking	10
3. Ambitie en doelen	11
3.1 Ambitie	11
3.2 Onze doelen voor 2026 – 2029	12
3.3 Prioritering doelgroepen	16
4. Aanpak	17
4.1 Themagericht werken	17
5. Monitoring	20
5.1 Kwantitatief	20
5.2 Kwalitatief	20
5.3 Monitoringssystemen	21
5.4 Nulmeting 2026: startpunt voor vaste metingen	22
6. Financiën	23
6.1 Specifieke uitkering educatie (WEB-middelen)	23
6.2 Decentralisatie uitkering aanpak laaggeletterdheid	23
7. Bijlagen	25
7.1 Bijlage 1: Cijfers basisvaardigheden Nederland versus Rivierenland	25
7.2 Bijlage 2: Overlegstructuur Arbeidsmarktregio Rivierenland	26
8. Begrippenlijst	28
9. Samenvatting	31

1. Inleiding

Basisvaardigheden zijn een belangrijke voorwaarde om 'mee te doen' in de samenleving. Onder basisvaardigheden verstaan we het goed kunnen lezen, schrijven, rekenen en het omgaan met computer en smartphone. Heeft iemand (specifiek) moeite met lezen of schrijven, dan noemen we dit laaggeletterd. Het hebben van beperkte basisvaardigheden heeft invloed op het werk dat iemand kan doen, de contacten die iemand heeft, de kennis die iemand kan opdoen en de mate waarin iemand zelf zijn zaken kan regelen. Om ervoor te zorgen dat inwoners voldoende basisvaardigheden hebben, moet iedereen een kans krijgen om goed te leren lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden te ontwikkelen.

Beperkte basisvaardigheden vormen een structureel probleem. In Nederland hebben ongeveer drie miljoen mensen van 16 jaar tot 75 jaar grote moeite met lezen, schrijven en/of rekenen¹. Vaak ervaren zij

ook moeite met het omgaan met de computer, tablet of smartphone (de digitale vaardigheden). Dat is ongeveer één op de zes mensen, oftewel 20% van de totale Nederlandse bevolking..

¹ Bron: <https://piaaonderzoek.nl/>. PIAAC brengt iedere 10 jaar de taalvaardigheid, rekenvaardigheid en het probleemoplossend vermogen van volwassenen (16-65 jarigen) in 31 landen in kaart.

1.1 Beschrijving regio Rivierenland

De arbeidsmarktregio Rivierenland, gelegen in de provincie Gelderland, wordt gevormd door de rivieren; de Waal, Neder-Rijn en Linge. Rivierenland is opgebouwd uit acht gemeenten: Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, West Betuwe, West Maas en Waal, Zaltbommel en Tiel met in totaal ongeveer 85 kernen.

In Rivierenland wonen ruim 250.000 mensen. De regio kenmerkt zich door een uitgestrekte omgeving met relatief veel kleine dorpen en steden en heeft vanuit het verleden een agrarische basis (landbouw, fruitteelt). De regio kent geen grote industrieën/werkgevers meer. In de jaren 60 van de vorige eeuw waren er veel bedrijven rond de fruitverwerking, metaal-industrie en textiel, relatief laaggeschoold werk. Door globalisering en nieuwe technologische ontwikkelingen vertrokken deze bedrijven eind twintigste eeuw uit de regio met banenverlies en stijgende werkloosheid als gevolg. Na een economische transformatie is een verschuiving naar een meer logistiek georiënteerde regio ingezet.

In vergelijking met andere arbeidsmarktregio's zijn de inwoners van Rivierenland relatief lager geschoold. Ongeveer 30% van de inwoners in de regio Rivierenland heeft beperkte basisvaardigheden, tegenover het landelijke gemiddelde van 22%. Zie voor meer informatie bijlage 1 en voor een uitgebreid overzicht de website Basisvaardigheden in Zicht voor de cijfers per gemeente. Dat de cijfers met betrekking tot de beperkte basisvaardigheden variëren per gemeente heeft te maken met onder andere de bevolkingsopbouw, de samenstelling en het opleidingsniveau.

1.2 Organisatie van het volwassen-onderwijs en digitale vaardigheden

Op grond van de Wet Educatie en Beroeps-onderwijs (WEB) moeten gemeenten een passend educatieaanbod organiseren voor volwassenen. Daarbij gaat het zowel om formeel onderwijs, dat leidt tot een diploma of certificaat, als om non-formele trajecten die de zelfredzaamheid van inwoners versterken.

Formele aanbod

De formele educatie wordt uitgevoerd door ROC Rivor en richt zich op:

- Alle inwoners van regio Rivierenland behalve inburgeringsplichtigen.
- Gericht op de Nederlandse taal en andere basisvaardigheden.
- Vrijwillig.
- Eén of twee keer per week les.
- Minimale aanwezigheid van 80%.
- Formeel drie uur les; non-formeel korter.
- Financiering via aanbesteding en subsidie.

Non-formele aanbod

De non-formele educatie is belegd bij de leerpunten en de Taal- en Leerhuizen. Deze laatste voorziening is een samenwerking tussen ROC Rivor, Bibliotheek Rivierenland, de lokale welzijnspartij en de desbetreffende gemeente.

- Een Taalhuis werkt samen met lokale partijen in verschillende vormen.
- De financiering van de Taalhuizen verschilt per gemeente, naast WEB-middelen wordt er ook gebruik gemaakt van de SPUK-bibliotheekmiddelen, GALA-gelden en budgetten voor welzijn.
- Een Taalhuis is meer gericht op individuele vragen en/of begeleiding en op kleine groepjes met vrijwilligers en ROC-docent.

- Taalhuizen werken regionaal samen met betrekking tot onder andere de registratie en monitoring van kandidaten, de impactmeting en andere overkoepelende zaken.

Digitale vaardigheden

Het aanbod voor de digitale vaardigheden is belegd bij Bibliotheek Rivierenland. Deze bibliotheek werkt samen met alle gemeenten in Rivierenland. Zij hebben een breed aanbod voor oud en jong variërend van het uitlenen van boeken, het IDO tot een breed cursusaanbod inclusief trainingen om digitale vaardigheden te versterken. De afgelopen jaren heeft de bibliotheek het project 'Camouflagecursussen' in kleine kernen en wijken van Rivierenland uitgerold. Door het organiseren van cursussen in kleine kernen en wijken in Rivierenland zijn circa 250 deelnemers bereikt. Een neven doel hiervan was het signaleren van beperkte basisvaardigheden en/of andere ondersteuningsvragen en het doorverwijzen van mensen naar passend aanbod.

Stichting Lezen en Schrijven

Stichting Lezen en Schrijven zet zich landelijk in om beperkte basisvaardigheden te voorkomen en terug te dringen. Stichting Lezen en Schrijven heeft een ondersteunende rol bij de regionale aanpak basisvaardigheden en de lokale doorvertaling daarvan. De stichting helpt gemeenten en netwerken in opdracht van het ministerie van OCW om de aanpak goed neer te zetten en te borgen. Dit doet zij door goede voorbeelden uit het land te delen, onderzoek te doen naar verschillende aanpakken en de kennis die dat oplevert te verspreiden. De arbeidsmarktregio Rivierenland en Stichting

Lezen en Schrijven hebben samenwerkingsafspraken. Deze afspraken zijn gericht op het versterken van de regionale aanpak basisvaardigheden.

De volgende vier onderdelen van een duurzame aanpak vormen daarbij het uitgangspunt:

- Integrale aanpak in het sociaal domein.
- Versterking van lokale netwerken.
- Bereiken en bedienen van de NT1-doelgroep.
- Kennisontwikkeling en kennisdeling.

Deze punten helpen de gemeenten in de regio Rivierenland en daarbuiten om goed op beperkte basisvaardigheden in te spelen.

Stichting Lezen en Schrijven ondersteunt de regio Rivierenland met het landelijk ondersteuningsprogramma basisvaardigheden voor de gemeenten. Zo geven zij advies bij het opstellen van een gezinsaanpak, zoals beschreven in dit regionale plan van aanpak.

1.3 Terugblik 2020 – 2024

Begin 2020 is het integrale plan van aanpak basisvaardigheden in Rivierenland 2020 – 2024 'Meedoen met Taal' vastgesteld. Dit is tot stand gekomen in samenspraak met de Bibliotheek Rivierenland, ROC Rivor, Stichting Lezen en Schrijven en de gemeenten in Rivierenland. Deze regionale aanpak richtte zich op vier thema's, namelijk: geld, gezondheid, werk en gezin. Ieder jaar stond een ander thema centraal, met een bijbehorend jaarplan. Respectievelijk geld, gezondheid, een combinatie van geld en gezondheid en in 2024 het thema gezin. De regionale middelen zijn ingezet voor regionale interventies, zoals het vormgeven van de leer- en taalhuizen, monitoring, impact-

meting en de inzet van de Taalambassadeurs via 'het innovatiekamerproject'.

Binnen de regionale aanpak van 2020 – 2024 stonden de volgende speerpunten centraal:

- Bewustwording zowel beleidsmatig als in de uitvoering.
- Signaleren en doorverwijzen.
- Borging en structurele screening.
- Vergroten, afstemmen en verbinden van aanbod → integrale benadering.
- Toename van deelname en aanbod basisvaardigheden.
- Toegankelijke en eenvoudige communicatie.

De gemeenten hadden lokaal verder de ruimte om speerpunten en thema's verder uit te werken en activiteiten te organiseren. De keuze werd mede bepaald door:

- Infrastructuur en aanbod.
- Capaciteit en betrokkenheid binnen de gemeente en haar samenwerkingspartners.

Een onderdeel van de aanpak was de organisatie van het Regionale Taalakkoord Rivierenland 2021-2024. De deelnemende partijen, door ondertekening, geven jaarlijks aan wat zij doen om beperkte basisvaardigheden terug te dringen/voorkomen tot het schrijven op B1 en de inzet van de Taalambassadeurs. Het zijn uiteenlopende organisaties die deelnemen aan het Taalakkoord variërend van gemeenten, bibliotheek, scholen, bedrijven, instellingen voor welzijn, gezondheidszorg tot woningbouwverenigingen. Het Taalakkoord zorgt ervoor dat organisaties elkaar weten te vinden, goed geïnformeerd worden en ervaringen kunnen delen.

Dit zijn de doelstellingen van het Taalakkoord:

- Het thema beperkte basisvaardigheden in de hele regio op de agenda zetten.
- De samenwerking versterken om te blijven werken aan het herkennen, bespreekbaar maken en doorgeleiden van inwoners met beperkte basisvaardigheden.
- Niet alleen officiële cursussen maar ook meer non-formeel aanbod, op plekken waar dat nodig is of gewenst zoals taal op de werkvloer.
- Meer aandacht voor taalactiviteiten voor kinderen en hun ouders/opvoeders, om zo taalachterstanden te voorkomen of te verminderen, preventieve aanpak.
- Aandacht voor duidelijke en heldere communicatie op B1 niveau, ondersteunend door illustraties en controles door Taalambassadeurs.

Behaalde resultaten

De inzet en samenwerking in de regio hebben hun vruchten afgeworpen. Hieronder volgt een kort overzicht van de resultaten.

- De regionale inzet op basisvaardigheden bereikt jaarlijks een grote groep inwoners in Rivierenland. In de afgelopen jaren namen circa 450 personen per jaar deel aan de formele trajecten volwasseneneducatie van ROC Rivor. Daarnaast zijn er nog ongeveer 120 non-formele trajecten bij de leerpunten en is er aanvullend taalaanbod vanuit de Taalen Leerhuizen. Uit de monitordata van prof. dr. Maurice de Greef blijkt dat deze trajecten duidelijk effect hebben: 52% van de deelnemers verbetert aantoonbaar zijn of haar leesvaardigheid, vaak al binnen zes maanden.

- Daarnaast laat de maatschappelijke kostenbatenanalyse, gebaseerd op het PwCmodel, zien dat de trajecten meer opleveren dan ze kosten. Bij 1.000 deelnemers bedraagt de maatschappelijke opbrengst gemiddeld € 698.000. Deze resultaten laten zien dat investeren in basisvaardigheden werkt: inwoners worden zelfredzamer, kunnen beter meedoen in werk en samenleving en hebben meer perspectief op vervolgonderwijs of werk.
- Alle gemeenten hebben een Taal- of Leerhuis. Deze heeft een stuurgroep waar de deelnemende partners vertegenwoordigd zijn.
- Alle Taal- of leerhuizen gebruiken vanaf 2024 hetzelfde monitoringssysteem (Match) waardoor inzichtelijk wordt wie de verwijzers zijn, welk traject wordt ingezet en wat de vervolgstappen zijn.
- Het project innovatiekamer, gericht op het werven, opleiden en inzetten van taalambassadeurs is structureel geborgd in de Rivierenlandse aanpak. Naast het checken van formulieren, zetten wij Taalambassadeurs in voor werving en nemen zij structureel deel aan overleggen. Zij zijn zeer effectief in werving, omdat zij de doelgroep herkennen en begrijpen.
- In de meeste coalitieakkoorden is er aandacht voor beperkte basisvaardigheden en de gevolgen daarvan.
- Door het lokaal vaststellen van de integrale jaarplannen basisvaardigheden gekoppeld aan gezondheid, geld en gezin, is er meer (interne) bewustzijn

over de gevolgen van beperkte basisvaardigheden. Steeds meer gemeenten schrijven op B1 niveau. Ze zetten taalambassadeurs in om hun communicatie te controleren op eenvoudige taal en passen vaak hun formulieren en beschikkingen aan.

- Tweemaal per jaar is er regionale bestuurlijke afstemming door middel van een portefeuillehouders overleg. Daarnaast is er regionaal ambtelijk overleg.
- Meer dan 33 organisaties namen deel aan het Regionale Taalakkoord Rivierenland 2021-2024. Meerdere jaren zijn er bijeenkomsten georganiseerd om kennis te delen en te vergroten.

Learnings

Vanzelfsprekend zijn er zaken die nog aandacht vereisen en/of waardoor de aanpak van beperkte basisvaardigheden vertraagd wordt.

- Wisseling van personeel waardoor kennis verdwijnt en opnieuw geïnvesteerd moet worden in kennisdeling en scholing.
- Tekort aan personeel en/of te weinig uren.
- Verwachtingen, de aanpak van basisvaardigheden vraagt een lange adem. Mensen die moeite hebben met lezen en schrijven schamen zich daarvoor. Dit geldt zeker voor de NT1er die vaak een vlotte babbel heeft, coping mechanisme, waardoor de problematiek later, als er vertrouwen is, pas ter sprake komt.
- Bij meervoudige problematiek, zoals schulden of ziekte, vraagt het nog meer tijd en vaardigheden (van de professional) om dit te signaleren en bespreekbaar te maken. Dit betekent dat vanuit

andere domeinen/beleidsvelden extra tijd en geld geïnvesteerd zou moeten worden voor de signalering en het bespreekbaar maken van beperkte basisvaardigheden. Denk aan aanbevelingen van wijkteams, consultatiebureaus e.d.

- Draagvlak en commitment binnen de gemeenten op diverse niveaus en aanverwante beleidsvelden, integrale aanpak, zowel verticaal als horizontaal ingevuld.
- Doorzettingsvermogen en lange adem, het zijn van een vindplaats wordt niet als onderdeel van hun werkverantwoordelijkheid gezien.

1.4 Doorkijk naar de toekomst

In het Regionaal programma versterking basisvaardigheden 2026- 2029 borduren we voort op het Regionale plan van aanpak uit 2020 – 2024. We blijven dezelfde speerpunten hanteren, maken gebruik van dezelfde monitoring zowel kwalitatief als kwantitatief, en blijven samenwerken met ROC Rivor, de bibliotheek Rivierenland en de Taalambassadeurs. In het nieuwe plan verwerken we echter recente inzichten en vertalen deze naar een regionaal beleidsplan dat past binnen de kaders van het rijksbeleid. Het programma heeft een looptijd van vier jaar.

Een succesvol beleid rond basisvaardigheden en volwasseneneducatie vereist continuïteit en een lange termijnbenadering. Dit kun je niet alleen als gemeente, daarom zetten we het Regionale Taalakkoord Rivierenland voort tot 2029. Zo kunnen we kennis delen, input ophalen, gezamenlijk nieuwe activiteiten initiëren en faciliteren.

2. Landelijke en regionale ontwikkelingen

In Nederland werken het Rijk en gemeenten samen aan het verbeteren van basisvaardigheden, zoals taal, rekenen en omgaan met de computer en smartphone. Afgelopen jaren zijn er verschillende ontwikkelingen geweest rondom deze aanpak.

2.1 Van Tel mee met Taal naar Aanpak Basisvaardigheden

Het landelijke programma *Tel mee met Taal* is eind 2024 afgerond. Een belangrijk onderdeel hierin was de gezinsaanpak, het doorbreken van de vicieuze cirkel van beperkte basisvaardigheden. De inzet vanuit het rijk wordt in afgeslankte vorm, vanwege bezuinigingen, voortgezet en krijgt vanaf 2025 een vervolg onder de naam *Aanpak Basisvaardigheden*. De bezuiniging geldt zowel voor de financiering van het volwassenonderwijs, de decentrale uitkering aanpak laaggeletterdheid als voor organisaties die

betrokken zijn bij de aanpak basisvaardigheden zoals Stichting Lezen en Schrijven en Stichting ABC, vertegenwoordiging van de Taalambassadeurs.

In de *Aanpak Basisvaardigheden* zet het Rijk meer in op een brede beleidsvisie voor basisvaardigheden, met focus op taal, rekenen en digitale vaardigheden, gekoppeld aan thema's als gezondheid, armoede en schulden en met name de werkgeversbenadering waardoor er een sterkere verbinding tot stand dient te komen met de arbeidsmarktregio en de werkcentra.

Leven Lang Ontwikkelen

Om de werkgeversbenadering aan te jagen, heeft het Rijk het programma *Leven Lang Ontwikkelen* ontwikkeld, waarin arbeidsmarktregio's subsidie kunnen aanvragen om de positie van mensen met beperkte basisvaardigheden op de arbeidsmarkt te versterken door het aanbieden van toegankelijke, regionale scholing. Voor de regio Rivierenland is deze subsidieaanvraag aangevraagd door het ROC Rivor en de gemeente Tiel. Deze subsidie is eind januari 2026 toegekend voor de komende twee jaar. In onze regio wordt de subsidie gebruikt voor het ontwikkelen van leer- en ontwikkelingsprogramma's voor werknemers, gericht op het bevorderen van hun vaardigheden en werkzekerheid. Denk hierbij aan:

- Het bereiken van deelnemers via werkgevers, Werkzaak, gemeenten, bibliotheken en wijkteams.
- Het verlagen van drempels door lokaal aanbod.
- De inzet van sleutelpersonen, taalambassadeurs en ervaringsdeskundigen.
- Het aanbieden van persoonlijke skillscans en gerichte begeleiding om deelnemers stap voor stap op hun leer- en ontwikkelroute te ondersteunen.

Inmiddels zijn er al nieuwe samenwerkingsafspraken tot stand gekomen over hoe hierin gezamenlijk op te trekken met ROC, werkzaam en gemeenten.

Focus Rivierenland

Landelijk verschuift de aandacht van de gezinsaanpak naar de werkgeversbena-

dering². In Rivierenland zetten we in op beiden. De gezinsaanpak heeft immers een preventieve werking en het gaat niet alleen om terugdringen maar ook om voorkomen.

Daarom wordt het uitvoeringsplan gezinsaanpak voortgezet en jaarlijks, indien nodig, aangepast. Dit sluit naadloos aan op het project Basisvaardigheden in je Buurt, geïnitieerd door de bibliotheek dat tot 2027 loopt. Hier wordt actief op zoek gegaan naar vindplaatsen om professionals bewust te maken en te trainen met betrekking tot het herkennen, signaleren en doorverwijzen van mensen met beperkte basisvaardigheden.

2.2 Ontwikkeling bibliotheken

Bibliotheken spelen een belangrijke rol bij het bestrijden van beperkte basisvaardigheden, het stimuleren van lezen en het ondersteunen van een leven lang leren. Vanaf 2026 verandert de Wet Stelsel Openbare Bibliotheekvoorzieningen (Wsob). Gemeenten krijgen dan een wettelijke zorgplicht voor het bibliotheekwerk. De zorgplicht heeft tot doel de kwaliteit van de bibliotheekvoorzieningen in Nederland structureel te verhogen en houdt ook in dat gemeenten de instandhouding en toegang tot een volwaardige bibliotheek in hun gemeente moeten waarborgen hiervoor ontvangen gemeenten extra middelen.

2.3 Taalnetwerk

Zoals eerder aangegeven beschikt Rivierenland over een uitgebreid Taalnetwerk, met formeel en non-formeel

² Voor de komende jaren is het nog onduidelijk of deze richting wordt voortgezet. Dit hangt af van het nieuwe coalitieakkoord.

onderwijs verspreid over de regio. De aanpak basisvaardigheden vergt een lange adem en een stevig netwerk bestaande uit betrouwbare en gekwalificeerde partners die elkaar weten te vinden. Hierin willen we blijven investeren. Dit doen we door in 2026 een kwaliteitslag te maken over alle Taal- en Leerhuizen qua aanpak en monitoring, zodat er een beter inzicht en afstemming komt.

2.4 Publiek-Publieke Samenwerking

Een ander belangrijk onderdeel hiervan is goed en toegankelijk onderwijs. Vandaar dat we de samenwerking met het ROC Rivor willen bestendigen in een Publieke-Publieke Samenwerking (PPS). Aange-

zien er een fusie zal plaatsvinden tussen ROC Rivor en het Koning Willem I College, wordt in samenspraak gekeken hoe deze organisaties samenwerken en kennis, middelen en verantwoordelijkheden delen om een goed aanbod voor volwasseneducatie te verzorgen in samenspraak met de Rivierenlandse gemeenten en passend bij de regionale situatie.

Door deze vorm van samenwerking houden we meer grip op de kwaliteit van het aanbod en kunnen we beter sturen op resultaten. Zo bouwen we aan een duurzame samenwerking waarin vertrouwen en gezamenlijke verantwoordelijkheid centraal staan.

3. Ambitie en doelen

Regio Rivierenland wil dat iedereen in onze regio: jong en oud, werkzoekend of werkend, ouder of kind, de kans krijgt om sterke basisvaardigheden te ontwikkelen. Het beheersen van lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden is de sleutel tot maatschappelijke participatie, kansrijk werk en een gezonde, taalrijke gezinssituatie.

3.1 Ambitie

Onze ambitie is om een regio te zijn waar iedere inwoner beschikt over basisvaardigheden, niemand buitengesloten raakt en we blijven investeren in het voorkomen en bestrijden van achterstanden. Dit doen we door in te zetten op leren en ontwikkelen, gezondheid, financiële weerbaarheid en het versterken van taal en vaardigheden in alle leefdomeinen: thuis, op school, in de wijk en op de werkvloer.

3.2 Onze doelen voor 2026 – 2029

Omdat het versterken van basisvaardigheden een proces is dat moet rijpen, hebben

we ervoor gekozen om in het huidige programma een vervolg geven aan zes eerder geformuleerde speerpunten.

A. Bewustwording bij gemeenten en partners

We vergroten kennis en bewustzijn over basisvaardigheden bij gemeenten, werkgevers, scholen en maatschappelijke organisaties. We zorgen dat partners weten wat beperkte basisvaardigheden zijn en hoe zij kunnen helpen. Dit doen we met campagnes, trainingen en het inzetten van taalambassadeurs.

Resultaat:

Professionals die werken bij vindplaatsen zoals het consultatiebureau en werkcentrum geven aan beperkte basisvaardigheden beter te kunnen herkennen. Ook heeft in 2029 elke gemeente minimaal twee taalambassadeurs die actief meewerken aan lokale activiteiten, neemt elke gemeente actief deel aan de Week van Lezen en Schrijven en vindt elk jaar minimaal één voorlichtingstraining plaats voor gemeenten en partners.

Indicatoren:

- Aantal campagnes en communicatie-acties per jaar.
- Aantal trainingen voor gemeentepersoneel en professionals. Onderdeel is een vragenlijst over de impact van de training.
- Aantal actieve taalambassadeurs per gemeente (minimaal 2 in 2029).

Monitoring:

Registraties van gemeenten, netwerkrapportages, jaarverslagen van partners.

B. Signaleren en doorverwijzen

Professionals en vrijwilligers herkennen beperkte basisvaardigheden en verwijzen structureel door naar passend aanbod. Vindplaatsen gebruiken een screenings-instrument om beperkte basisvaardigheden op te sporen en/of verwijzen structureel door naar de taalhuiscoördinator of passend taalaanbod.

Resultaat:

Toename van verwijzingen naar passend aanbod en jaarlijks minimaal bij twee organisaties een training 'herkennen, signaleren en doorverwijzen' voor professionals en vrijwilligers.

Indicatoren:

- Aantal trainingsrondes 'herkennen, signaleren en doorverwijzen'.
- Aantal getrainde professionals en vrijwilligers.
- Aantal geslaagde verwijzingen van vindplaats → passend aanbod (bibliotheek/taalhuis/volwasseneneducatie).
- Alle Taal- en Leerhuizen maken structureel gebruik van Match. Zij draaien elk kwartaalrapportages uit m.b.t. doorverwijzingen om daarop vervolgens op te anticiperen.
- ROC rapporteert ook elk kwartaal over het aantal instromers.

Monitoring:

Registraties van gemeenten, bibliotheek en Taal- en Leerhuizen via Match (lokaal/regionaal), netwerkrapportages.

C. Borging in werkprocessen en structurele screening

Screening op basisvaardigheden is vast onderdeel van werkprocessen. Dit kan bij een intakegesprek van een vindplaats zijn zoals een consultatiebureau of schuldhulpverlening.

Resultaat:

Minimaal twee organisaties per gemeente hebben screening verankerd in hun werkproces, waardoor meer inwoners worden gescreend op basisvaardigheden. Kennis hierover wordt gedeeld in de bijeenkomsten van het Taalakkoord.

Indicatoren:

- Aantal organisaties waarin screening en doorverwijzing is opgenomen in werkproces.
- Aantal afgenomen taalmeters/screenings op basisvaardigheden.
- Aantal doorverwijzingen na screening vastgelegd in Match, bij ROC of bibliotheek.

Monitoring:

Aangepaste werkprocessen.

D. Vergroten, afstemmen en verbinden van aanbod

Er is een breed en toegankelijk aanbod van cursussen en activiteiten. Partners kennen het bestaande aanbod en werken samen bij het creëren van nieuw aanbod op basis van de vraag. Bijvoorbeeld: Bibliotheken en taalhuizen werken samen om ouders te helpen met hun eigen basisvaardigheden via laagdrempelige cursussen en spreekuren.

Resultaat:

In 2029 hebben gemeentes en vindplaatsen het taalaanbod op de website staan, wordt dit gedeeld in lokale kranten en flyers en zijn websites aangepast en gecheckt door taalambassadeurs.

Indicatoren:

- Inzicht in het aanbod van cursussen en activiteiten per gemeente. Dit delen we met samenwerkingspartners.
- Websites gemeenten en vindplaatsen, flyers, lokale kranten e.d.

Monitoring:

Websites gemeenten en vindplaatsen.

E. Toename van deelnemers aan taalaanbod en activiteiten

We willen dat het aantal NT1-deelnemers verdubbelt over de periode van vier jaar. Ook willen we dat meer inwoners (ook NT2) meedoen aan cursussen en laagdrempelige activiteiten zoals taalwandelingen, kookgroepen en creatieve workshops. Zo versterken zij op een toegankelijke manier hun taal- en digitale vaardigheden en stromen zij makkelijker door naar het reguliere aanbod.

Resultaat:

Jaarlijks bereiken we 5% meer deelnemers door actieve verwijzing via vindplaatsen en lokale netwerken.

Indicatoren:

- Aantal deelnemers dat actief is in aanbod in Rivierenland (formeel en non-formeel).
- Aantal camouflage-activiteiten.
- Percentage deelnemers dat een niveauverbetering laat zien (bijv. 1 ERK-/vaardigheidsniveau omhoog).

Monitoring:

Registraties van taal- en leerhuizen en bibliotheek. Monitoring door Match en impactmeting.

F. Toegankelijke en eenvoudige communicatie

Alle gemeenten communiceren zoveel mogelijk op taalniveau B1 door schriftelijke en digitale communicatie te vereenvoudigen, informatie begrijpelijk te maken en medewerkers te trainen in het gebruiken van heldere taal. We stimuleren bedrijven om begrijpelijke taal te gebruiken door workshops en tools aan te bieden. We ondersteunen initiatieven vanuit het netwerk en faciliteren deze.

Resultaat:

Eind 2029 hebben minimaal 20 bedrijven hun schriftelijke en digitale communicatie vereenvoudigd naar het taalniveau B1.

Indicatoren:

- Aantal gemeenten versturen standaardbrieven op B1 niveau en gescreend door een taalambassadeur.
- Aantal medewerkers maken gebruik van duidelijke taal en de daarbij behorende tools.
- Aantal bedrijven dat duidelijke communicatie in taal en tekening toepast. (Minimaal 20 in 2029).

Monitoring:

Beleidsdocumenten gemeenten, trainingsregistraties, netwerkrapportages.

3.3 Prioritering doelgroepen

De intaker gaat na of de potentiële deelnemer voldoet aan de wettelijke voorwaarden voor deelname aan het volwassenenonderwijs, te weten:

- 18 jaar of ouder.
- Woonachtig in Rivierenland.
- Niet-inburgeringsplichtig.

Daarnaast wordt er gewerkt met een prioritering. Deelnemers die altijd worden toegelaten tot de educatielessen:

- NT1 wonend in Rivierenland hebben altijd voorrang.
- NT2 wonend in Rivierenland met een uitkering.

Deelnemers waarvoor ROC Rivor vooraf toestemming vraagt aan de gemeente voordat zij worden geplaatst:

- Mensen die rechtstreeks doorstromen vanuit de inburgering.
- Mensen afkomstig uit Oekraïne.
- Expats.

4. Aanpak

Regionaal

Binnen Rivierenland richten we ons op vier thema's waar beperkte basisvaardigheden het meest zichtbaar en voelbaar zijn: werk, gezin, geld en gezondheid. Deze thema's vormen de kern van onze aanpak. Ze bieden houvast om gericht te werken aan het versterken van basisvaardigheden en om partners binnen het sociaal domein, onderwijs, zorg en werkgevers met elkaar te verbinden. De zes regionale speerpunten vormen steeds het inhoudelijke kader voor de uitwerking van elk thema. Zo ontstaat een samenhangende aanpak waarin gemeenten ruimte hebben voor maatwerk, terwijl we regionaal blijven sturen op gezamenlijke doelen en een stevige basisinfrastructuur.

Lokaal

De thema's gezondheid en geld worden primair lokaal ingevuld door de afzonderlijke gemeenten. Zij bepalen zelf de focus en prioriteiten binnen hun lokale beleid. Binnen de regionale aanpak staat de gezinsaanpak (gezin) centraal als preventie en de werkgeversbenadering door middel van de LLO-aanpak (werk). Ook deze thema's kunnen lokaal verder worden vormgegeven en ingekleurd.

Regionaal beleid

GEZIN

WERK

Lokaal beleid

GELD

GEZONDHEID

A. Thema werk – regionale aanpak

Het thema werk is noodzakelijk om regionaal op te pakken, omdat arbeidsmarktontwikkelingen, werkgeversbenadering en scholingsinfrastructuur zich niet beperken tot gemeentegrenzen, maar plaatsvinden op het niveau van de arbeidsmarktregio.

Volgens de CBSanalyse *Basisvaardigheden naar regio 2024* is er in de Arbeidsmarktregio Rivierenland een substantiële groep inwoners met beperkte basisvaardigheden:

- Een aanzienlijk deel van de volwassenen met lage basisvaardigheden is wel aan het werk, maar vaak in banen met beperkte doorgroeimogelijkheden.
- De risico's op uitval, langdurige werkloosheid en beperkte inzetbaarheid zijn groter dan gemiddeld.

- De digitalisering van werkprocessen in sectoren die in Rivierenland sterk vertegenwoordigd zijn (zoals logistiek, techniek en agrifood) vergroot deze kwetsbaarheid.

Landelijk blijkt dat mensen met beperkte basisvaardigheden:

- Meer moeite hebben met het vinden en behouden van werk.
- Vaker ziek zijn.
- Vaker afhankelijk zijn van een uitkering.
- Meer moeite hebben met digitale vaardigheden, die juist steeds belangrijker worden op de werkvloer.

Werkgevers spelen een belangrijke rol in het versterken van basisvaardigheden op de werkvloer. In 2021 – 2024 hebben wij

diverse werkgevers benaderd met trainingen en voorlichting. In 2026 – 2029 willen we hier verdere stappen in zetten binnen de werkgeversaanpak. De LLO aanvraag vormt daarbij een belangrijke bouwsteen om de regionale samenwerking te verdiepen en werkgevers beter te ondersteunen bij het versterken van basisvaardigheden op de werkvloer, waardoor zij bijdragen aan duurzame inzetbaarheid en een sterke regionale arbeidsmarkt. De volgende ambities zijn opgenomen in het LLO-project:

- Wij willen minimaal 200 deelnemers bereiken met modulair en vraaggericht onderwijs. We willen hen motiveren en begeleiden naar duurzaam werk in de regio.
- Wij bouwen aan een structurele leerinfrastructuur waarin LLO voor mensen met beperkte basisvaardigheden en laagopgeleiden een vanzelfsprekend onderdeel is van beleid, uitvoering en samenwerking binnen de bedrijven en organisaties in de regio.

B. Thema gezin – regionale aanpak:

Onvoldoende basisvaardigheden worden vaak van generatie op generatie doorgegeven. Het stimuleren van taal en het vergroten van ouderbetrokkenheid spelen een belangrijke rol in het succesvol doorlopen van de schoolperiode en het doorbreken van de cyclus van beperkte basisvaardigheden. Omdat partners zoals onderwijs, bibliotheek en welzijnsorganisaties regionaal georganiseerd zijn, is een samenhangende regionale aanpak noodzakelijk. Binnen Rivierenland is deze aanpak uitgewerkt in de uitvoerings-

agenda *Gezinsaanpak Rivierenland*, waarin we gezamenlijk investeren in preventieve maatregelen voor kinderen én een sterk educatieaanbod voor volwassenen. Door regionaal samen te werken ontstaat een gedeelde werkwijze, worden materialen en interventies gezamenlijk ontwikkeld en kunnen partners elkaar versterken in het bereiken van taalarme gezinnen.

De gezinsaanpak is erop gericht de cyclus van beperkte basisvaardigheden te doorbreken door ouders:

- Bewust te maken van hun rol in de taalontwikkeling van hun kinderen, vooral in de leeftijd 0–6 jaar.
- Handvatten te geven om de taalontwikkeling thuis actief te stimuleren.
- Te ondersteunen bij het versterken van hun eigen basisvaardigheden, zodat zij met meer zelfvertrouwen en vaardigheid de rol van taalopvoeder kunnen vervullen.

C. Geld en gezondheid – lokale aanpak

De thema's geld en gezondheid worden in de lokale plannen opgepakt. Hiervoor is de afgelopen jaren de basis gelegd en elke gemeente kan gebruik maken van de beschikbare handvatten voor het lokaal vormgeven van deze thema's en hierin zelf een keuze maken op op welke van de geformuleerde speerpunten en doelstellingen zij inzetten. Dit kan afhankelijk zijn van bijvoorbeeld de grootte van een gemeente, de mate waarin er al een taalnetwerk actief is, of waar er energie zit om mee aan de slag te gaan. Gemeenten kunnen ook indicatoren toevoegen.

5. Monitoring

Volwasseneducatie maakt onderdeel uit van het sociale domein. We willen graag weten wat voor een effect volwasseneducatie heeft op de door ons geselecteerde thema's en beleidsvelden. Wat werkt en of we op de goede weg zijn. Over de ingezette interventies en bereikte resultaten rapporteren we als volgt:

5.1 Kwantitatief

- Aantallen en soorten activiteiten.
- Aantallen deelnemers per activiteit.
- NT1 of NT2.
- Doorstroming naar vervolgopleiding.
- Diploma/certificaat bij formele educatie.
 - Redenen van uitval of;
 - Niet-behalen van diploma/certificaat.

5.2 Kwalitatief

- Onderwijsinstellingen en cursussen zijn geaccrediteerd.
- Tevredenheid, klanttevredenheids-onderzoek deelnemers.

- Thema gerichte monitoring door van professor dr. Maurice de Greef.
 - Effecten op zelfredzaamheid, sociale contacten, activiteiten, vrijwilligerswerk, vervolgonderwijs, werk met begeleiding, betaalde arbeid, enzovoort.

Een duidelijk en goed ingericht systeem voor monitoring is belangrijk om te zien of we de gestelde doelen behalen en waar bijsturen nodig is.

- Inzicht krijgen in onze resultaten en in de maatschappelijke waarde van het werk dat we doen, zowel voor indi-

viduele deelnemers als voor het hele lesaanbod.

- Ons aanbod gericht verbeteren, op basis van gegevens en feedback.
- Verantwoording afleggen aan gemeenteraad, partners en andere financiers.
- Resultaten beter kunnen vergelijken, regionaal en landelijk, door gebruik te maken van betrouwbare en erkende meetinstrumenten.

5.3 Monitoringssystemen

Match

Alle Taal/Leerhuizen maken gebruik van Match, een registratie en monitorings-systeem. Van doorverwijzing tot (vervolg) aanbod, alle stappen van de aangemelde kandidaat worden vastgelegd. Daarnaast is er overzicht van de aangeboden trajecten en activiteiten.

De komende jaren verbeteren we het gebruik van Match door extra trainingen en ondersteuning. Eind 2026 is dit gerealiseerd. Elk Taal/Leerhuis presenteert jaarlijks een jaaroverzicht. Zo ontstaat er een betrouwbaar en compleet beeld over het aantal deelnemers, het traject dat zij afleggen en wie de door verwijzers zijn.

Impactmeting Maurice de Greef

Deze meting laat zien wat het volwassenenonderwijs oplevert voor de deelnemers en is ontwikkeld door Prof. Dr. Maurice de Greef. Hoe ervaren deelnemers dit in het dagelijks leven en wat is het effect op het terreinzelfvertrouwen, zelfstandigheid en meedoen in de maatschappij. De impactmeting bestaat uit twee meetmomenten. Deze vinden zowel bij de lessen van het ROC Rivor plaats als binnen de Taal/Leerhuizen. De resultaten delen we

met samenwerkingspartners en leggen we ter verantwoording voor aan het college en gemeenteraad.

Kwartaalrapportages ROC

Het ROC Rivor geeft elke drie maanden inzicht en overzicht over de verschillende lessen die zij aanbieden, waar deze plaats vinden en het aantal deelnemers uit de verschillende gemeenten. Dit geeft inzicht op het verloop, de resultaten en de vervolgstappen van deelnemers. Daarnaast geeft het inzicht hoe het onderwijs verspreid is over de regio. Dit is vastgelegd in werkafspraken. Dit komt ook terug in de nieuwe PPS.

Kosten-batenanalyse (ROC)

Het ROC voert in samenspraak met Prof. Dr. Maurice de Greef een kosten-batenanalyse uit die inzicht geeft in:

- De kosten van trajecten, inclusief inzet van docenten en faciliteiten.
- De baten in termen van opleidingsrendement, doorstroom en maatschappelijke effecten.
- De doelmatigheid van verschillende interventies.

Deze analyse wordt als bijlage toegevoegd en geeft de meerwaarde van onderwijs aan om te investeren in kansengelijkheid en bestaanszekerheid. Financiële en maatschappelijke onderbouwing is relevant voor samenwerkingspartners, de gemeenteraad en het college.

De kosten-batenanalyse van het ROC wordt als bijlage toegevoegd aan de jaarrapportage, zodat partners de financiële en maatschappelijke verhoudingen kunnen zien.

Voor trajecten van de bibliotheek heeft de Koninklijke Bibliotheek een eigen monitoringssysteem: de Impactmonitor (voorheen Effectenmonitor). De insteek is om de resultaten van meetinstrumenten op vaste momenten te evalueren als input voor nieuw beleid, initiatieven en activiteiten. Dit gebeurt in samenspraak met samenwerkingspartners, met als doel gezamenlijke duiding, feedback en verbeteracties.

Registratie en monitoring digitale vaardigheden en gezinsaanpak (bibliotheek)

De bibliotheek registreert het aantal deelnemers aan het digitale vaardigheden aanbod en monitort de impact op hun vaardigheden. Tevens monitort de bibliotheek het aantal deelnemers aan cursussen en gezinsactiviteiten en de impact van de gezinsaanpak: hoe deelname taal verbetert in de thuissituatie.

5.4 Nulmeting 2026: startpunt voor vaste metingen

In 2026 doen we een nulmeting. Dit is het startpunt voor onze vaste monitoring. We:

- Leggen duidelijke definities vast (bijv. uitstroom, impact, afronding).
- Voeren een impactmeting uit die fungeert als nulmeting bij een representatieve groep.
- Analyseren de resultaten en vertalen die naar meetbare doelen (KPI's) voor 2027 en verder.

We leggen vast wie wat doet (coördinatie, dataverzameling, analyse) en hoe we de steekproef samenstellen. De nulmeting vormt de basis voor de jaarlijkse metingen daarna.

6. Financiën

6.1 Specifieke uitkering educatie (WEB-middelen)

Deze uitkering is bedoeld voor de financiering van formeel en non-formeel educatieaanbod.

Vanaf 2025 mogen de WEB-middelen breder ingezet worden. Dit omvat niet alleen educatie, maar ook werving, monitoring en coördinatie. Dit is bedoeld om een divers educatieaanbod te creëren en de doelgroepen beter te bereiken. Deze middelen worden ontvangen door de centrumgemeente Tiel. Deze heeft een coördinerende taak voor het regionaal educatiebeleid, is contactgemeente en budgethouder voor volwasseneneducatie en aanpak basisvaardigheden. Vanwege de laatste taak is zij ook verantwoordelijk voor de SiSa.

Het Rijk heeft met ingang van 2026 een bezuiniging van 10% doorgevoerd op de WEB.

Daarnaast is er onduidelijkheid over hoelang de SPUK-regeling blijft bestaan. Het ministerie is voornemens om deze vorm van uitkering te vervangen door een Bijzondere Fondsen Uitkering (BFU).

Dit betekent dat deze middelen goed gelabeld moeten worden in plannen en daarbij behorende begrotingen.

6.2 Decentralisatie uitkering aanpak laaggeletterdheid

Dit budget is bedoeld voor de aanpak van laaggeletterdheid/bepaalde basisvaardigheden en het uitvoeren van het regionale programma. In 2025 was dit ongeveer

€114.000 voor Rivierenland; dit bedrag wordt verdeeld over de gemeenten op basis van aantal inwoners en opleidingsniveau.

Ook op de decentrale uitkering heeft een bezuiniging plaats gevonden. Gemeenten ontvangen minder middelen voor de uitrol van hun lokale aanpak. Het ministerie van OCW heeft gegarandeerd dat de decentrale uitkering ter hoogte van 5 miljoen voor alle arbeidsmarktregio's gecontinueerd wordt tot en met 2028. Dit betekent dat de

regio Rivierenland jaarlijks een bedrag van €100.000 ontvangt voor de gezamenlijke aanpak van beperkte basisvaardigheden en wellicht een klein bedrag per gemeente voor de lokale aanpak.

Ieder jaar stellen we in de regio een begroting op voor zowel het educatieaanbod (specifieke uitkering Educatie) als de activiteiten waarmee we dit programma uitvoeren. Deze begrotingen nemen we op in de jaarplannen..

7. Bijlagen

7.1 Bijlage 1: Cijfers basisvaardigheden Nederland versus Rivierenland

Aantal inwoners in Rivierenland

In Rivierenland wonen ruim 250.000 mensen. De verdeling over de gemeenten is als volgt

Gemeente	Aantal inwoners
Buren	28.000
Culemborg	30.400
Maasdriel	26.000
Neder-Betuwe	25.913
Tiel	42.582
West Betuwe	53.253
West Maas en Waal	19.780
Zaltbommel	30.591

Verdeling Nederland versus Rivierenland

	Nederland	Rivierenland
Mensen met beperkte basisvaardigheden	22%	30%
Verdeling NT1 en NT2	58% - 42%	70% - 30%

Meer informatie is te vinden op de <https://basisvaardighedeninzicht.nl/>

In het dashboard is te zien hoe de groep laaggeletterden zich verdeelt over vier belangrijke onderwerpen, te weten: verhouding NT1/NT2, leeftijd en de thema's werksituatie en gezins-situatie.

7.2 Bijlage 2: Overlegstructuur Arbeidsmarktregio Rivierenland

In 2020 hebben de gemeenten in regio Rivierenland gezamenlijk een regionaal plan van aanpak basisvaardigheden opgesteld. Hieronder beschrijven we de rol van de centrumgemeente en de rol van alle gemeenten. Daarna volgt een overzicht van de overlegstructuur.

Rol centrumgemeente Tiel

- Ontvangt de regionale WEB-middelen van het Rijk en is eindverantwoordelijk voor de besteding van die WEB-middelen (beoordelen van aanvragen, het maken beschikkingen, beoordelen van eindafrekeningen, voeren van gesprekken over uitvoering).
- Neemt persoonlijk deel aan landelijke overleggen van WEB-centrumgemeenten en het kernteam en interbestuurlijk programma VNG.
- Vertegenwoordigt de regio in andere landelijke of regionale bijeenkomsten en overleggen bijvoorbeeld als het gaat om het delen van goede voorbeelden.
- Organiseert en faciliteert het bestuurlijke overleg van wethouders uit de

regio, een- of tweemaal per jaar.

- Organiseert en faciliteert het regionale overleg Volwasseneneducatie (vroeger: WEB), deze groep beleidsadviseurs komt ongeveer vier keer per jaar bij elkaar.
- Deelt relevante informatie vanuit het Rijk met de beleidsadviseurs en kerngroep.
- Coördineert deelname aan registratie en impactmeting Volwasseneneducatie.

Alle gemeenten

- Minimaal 1 aanspreekpersoon voor de lokale aanpak beleidsadviseur (bijv. WEB-beleidsadviseur), contactgegevens zijn regionaal bekend.
- Verantwoordelijke voor de besteding van de WEB-middelen.
- Verantwoordelijk voor de uitvoering van het lokale werkplan. De bibliotheek en Stichting Lezen & Schrijven kunnen hierin ondersteunen.
- Neemt persoonlijk deel aan het regionale educatieoverleg en aan een sub regionaal educatieoverleg.
- Zorgen voor het aanleveren van gegevens, interne communicatie en up to

date houden van het monitoringsysteem en zijn verantwoordelijk voor lokaal juist gebruik van het registratie- en monitoringsysteem.

- Zet naast WEB-middelen ook andere middelen in voor het versterken van basisvaardigheden en zorgt dat de lokale aanpak basisvaardigheden is verbonden aan het sociaal domein.
- Deelt goede ervaringen en projecten met de kernpartners.

Regionaal overleg volwasseneducatie

- Bespreken stand van zaken met het ROC aan de hand van een jaarplan en tussentijdse kwartaalrapportages.
- Voorbereiding van aanbesteding/subsidieaanvraag schooljaar 2026/2027.
- Afstemming/samenwerking projectaanvragen en lopende projecten zoals de regionale taalpunten en het innovatiekamer project.
- Bespreken voortgang van registratie en impactmeting van het traject voor de looptijd van drie jaar.
- Terugkoppeling van de werkgroep aanpak basisvaardigheden, jaarplan en Taalakkoord.
- Mogelijkheden en kansen bespreken voor subsidie aanvragen bij Taal voor het leven of andere organisaties.
- Wie: alle contactambtenaren volwasseneducatie en basisvaardigheden, vertegenwoordigers ROC en adviseur L&S, bibliotheek rivierenland en Leerwerkloket Rivierenland.
- Hoe vaak: vier keer per jaar.

Bestuurlijk overleg

- Overleg tussen de verantwoordelijke wethouders van alle gemeenten in regio Rivierenland met betrekking tot volwasseneducatie en basisvaardigheden.
- Hoe vaak: twee maal per jaar.

Overleg werkgroep regionale aanpak basisvaardigheden & taalakkoord

- Functionele en inhoudelijke aansturing van het Taalnetwerk.
- Overzicht en voortgang bewaken van uitvoering van het regionaal programma versterken basisvaardigheden.
- Vertegenwoordigen van de regio in netwerken/bijeenkomsten.
- Voorbereiding van het taalakkoord aan de hand van het jaarthema.
- Hoe vaak: eenmaal per 6-8 weken.

Overleg Taalhuis coördinatoren

- Wie: Taalhuis coördinatoren, adviseur Lezen en schrijven, ROC.
- Hoe vaak: vier maal per jaar.

Werkgroep inkoop/subsidiering

- Wie: nader in te vullen.

8. Begrippenlijst

Accreditatie in het onderwijs de opleiding voldoet aan de gestelde kwaliteitseisen en mag een door de overheid erkend diploma uitreiken.

Analfabeten is iemand die niet goed kan lezen, spellen en schrijven. Dat is anders dan laaggeletterd. Laaggeletterden kunnen wel lezen en schrijven, maar niet goed genoeg om alles zelf te kunnen in onze samenleving.

Arbeidsmarktregio Nederland is verdeeld in 35 regio's. In zo'n regio werken gemeenten en andere organisaties met elkaar samen.

Basisvaardigheden heb je nodig om informatie in het dagelijkse leven te begrijpen en te gebruiken. Denk aan lezen, schrijven, rekenen en werken met de computer of tablet. Denk aan het lezen van kranten, het invullen van een formulier en het voorlezen aan kinderen.

Bestuurlijk overleg is een kort, strategisch overlegmoment waarin wethouders uit verschillende gemeenten afspraken maken, beleid afstemmen en gezamenlijke regionale uitdagingen bespreken. Het doel is om samenhang en samenwerking te versterken, zodat gemeenten niet ieder voor zich hoeven te werken maar regionaal één lijn trekken.

Camouflage activiteiten zijn activiteiten die zijdelings iets met basisvaardigheden te maken hebben. Doordat de activiteit de interesse van de deelnemer heeft is het een mogelijke start/ opstap richting het verbeteren van de basisvaardigheden.

Doorverwijzen is iemand helpen naar een juiste cursus die past bij die persoon en/of hem of haar helpt bij de aanmelding.

Educatietrajecten zijn programma's op het gebied van volwasseneducatie en basisvaardigheidentrajecten.

Empowerment is het vinden, gebruiken en vergroten van zelfvertrouwen, talenten en capaciteiten van een individu of groep. Zelfvertrouwen en zelfinzicht zijn nodig om te kunnen meedoen in de samenleving. Veel mensen met beperkte basisvaardigheden zijn zich echter niet of onvoldoende bewust van hun eigen wensen en mogelijkheden tot ontwikkeling.

Formeel aanbod Alle cursussen die in een klaslokaal plaatsvinden en gegeven worden door een docent. Je kunt hier vaak een diploma of certificaat voor halen.

Intake is een kennismakingsgesprek waarin je onderzoekt wat iemand kan en wil.

Impactmeting hierdoor kan je zien wat het resultaat is van de cursus.

Het Rijk is de landelijke overheid.

Lokaal plan een plan dat gemaakt is door een gemeente.

Non-formeel aanbod Alle cursussen die gegeven worden in bibliotheken of bij andere organisaties, vaak door een getrainde vrijwilliger die kan samenwerken met een docent. Hiervoor kun je geen diploma halen.

NT1 Mensen met Nederlands als eerste taal.

NT2 Mensen met een andere taal als moedertaal, zij worden ook anderstaligen genoemd.

Regionaal plan is een plan dat gemaakt is met en door alle gemeenten in een regio.

ROC is een regionaal opleidingscentrum. Het is een samenwerking van scholen die les-geven aan jongeren en volwassenen in Nederland.

Stuurgroep is opgebouwd uit vertegenwoordigers van de deelnemende partijen van het Taal/Leerhuis per gemeente. Doel van het overleg is lopende zaken af te stemmen en nieuwe ontwikkelingen te bespreken en daarop te anticiperen.

Taalakkoord is een overeenkomst waar organisaties en gemeenten (schriftelijk) toezeggen dat zij zich willen inzetten om basisvaardigheden te versterken door middel van concrete acties, samenwerking en initiatieven. Jaarlijks is er bijeenkomst om kennis te delen en het netwerk te verstevigen.

Taalambassadeurs weten uit eigen ervaring hoe het is om moeite te hebben met lezen, schrijven of rekenen. Zij zijn getraind om te vertellen waarom het zo belangrijk is om te blijven bijleren, ook als volwassene. Vaak kunnen ze ook advies geven over duidelijke communicatie.

Taalhuis/Leerhuis is een ontmoetingsplek waar je informatie en advies kunt krijgen als je wilt bijscholen in taal, rekenen of digitale vaardigheden. Een Taalhuis of Taalpunt vind je vaak in een bibliotheek en/of buurthuis.

Taalnetwerk is een netwerk waar organisaties in een gemeente samenwerken om goede cursussen voor taal, rekenen en digitale vaardigheden te organiseren. De organisaties maken ook samen plannen voor de toekomst.

Taalniveau A1 op dit taalniveau begrijpen deelnemers woorden of namen die vertrouwd zijn en heel eenvoudige korte zinnen.

Taalniveau A2 (1F) is het niveau van iemand die het inburgeringsexamen heeft gedaan. Hij of zij begrijpt korte eenvoudige teksten. Hij is in staat om informatie te vinden in eenvoudige teksten zoals een advertentie of een menukaart.

Taalniveau B1 (2F) Mensen die taalniveau B1 hebben, begrijpen teksten die voor het grootste deel uit veelgebruikte woorden bestaan. Maar ze begrijpen ook moeilijker taal, als ze daar veel mee te maken hebben. Bijvoorbeeld door hun werk of hobby.

Taalsvrijwilligers helpen mensen met het verbeteren van hun basisvaardigheden, dit doen ze vrijwillig. Ze worden hiervoor getraind en werken met goed lesmateriaal.

VNG dit is een afkorting voor Vereniging van Nederlandse Gemeenten, een samenwerking van alle gemeenten van Nederland.

Volwasseneneducatie is onderwijs voor volwassenen, gericht op bevordering van hun zelfredzaamheid. Dit onderwijs richt zich op persoonlijke ontplooiing ten dienste van het maatschappelijk functioneren van de volwassene. Hierbij is aandacht voor de ontwikkeling van de basisvaardigheden en niveauverhoging.

9. Samenvatting

In Rivierenland willen we dat iedereen goed kan lezen, schrijven, rekenen en omgaan met computer en smartphone. Deze basisvaardigheden zijn nodig om mee te doen in de samenleving. Denk aan het vinden van werk, gezond blijven en zelf zaken te kunnen regelen. In onze regio heeft ongeveer 30% van de inwoners moeite met basisvaardigheden. Dit is meer dan het landelijke gemiddelde.

Wat is er aan de hand?

- Mensen met lage basisvaardigheden hebben vaker problemen met werk, gezondheid, geld en digitale zaken.
- In Rivierenland wonen veel mensen met deze problemen, onder andere doordat er veel praktisch werk is in de regio.
- Gemeenten moeten passend onderwijs en hulp bieden aan volwassenen.

Hoe is het nu geregeld?

- ROC Rivor geeft lessen voor volwassenen.
- Taalhuizen en Leerhuizen bieden hulp die makkelijk te bereiken is, vaak met vrijwilligers.
- Bibliotheek Rivierenland geeft cursussen digitale vaardigheden en organiseert activiteiten in wijken en dorpen.
- Stichting Lezen en Schrijven helpt gemeenten en partners met kennis, trainingen en advies.

Wat is er bereikt in 2020–2024?

- Jaarlijks deden ongeveer 450 mensen mee aan lessen en 120 mensen aan andere trajecten.
- Meer dan de helft van de deelnemers verbeterde hun taalniveau.
- Alle gemeenten hebben nu een Taal- of Leerhuis.
- Taalambassadeurs (ervaringsdeskundigen) worden steeds vaker ingezet.
- Steeds meer gemeenten communiceren op taalniveau B1.

Wat willen we bereiken in 2026–2029?

We gaan door met zes belangrijke doelen:

1. Meer bekendheid bij gemeenten, scholen, werkgevers en organisaties leren hoe ze moeite met lezen, schrijven en digitale zaken herkennen. Elke gemeente werkt met taalambassadeurs.
2. Beter herkennen en doorverwijzen. Hulpverleners zoals medewerkers in de wijk, consultatiebureaus en bibliotheken leren hoe ze inwoners kunnen doorverwijzen naar passend aanbod.

3. Snelle controle als vast onderdeel van het werk. Minimaal twee organisaties per gemeente nemen een korte taalcheck op in hun werkproces.
4. Meer en beter aanbod. Het taalaanbod wordt beter te vinden, bijvoorbeeld op websites en in lokale kranten. Partners overleggen beter over hun aanbod.
5. Meer deelnemers. Het aantal NT1deelnemers (Nederlandstaligen) verdubbelt. We willen ook meer inwoners bereiken met activiteiten zoals taalwandelingen en kookgroepen.
6. Gemeenten en bedrijven gaan vaker op B1 niveau schrijven, zodat brieven en websites voor iedereen duidelijk zijn.

Voor wie is het aanbod bedoeld?

- Volwassenen van 18 jaar en ouder die in Rivierenland wonen.
- NT1deelnemers (Nederlandstaligen) krijgen altijd voorrang.
- NT2deelnemers (anderstaligen) met een uitkering kunnen ook deelnemen.
- Voor Oekraïners, mensen die tijdelijk in Nederland wonen en mensen die net klaar zijn met inburgering overlegt ROC Rivor eerst met de gemeente.

Hoe pakken we dit aan?

We werken met vier thema's:

- Werk (regionaal): werkgevers helpen werknemers met basisvaardigheden; scholing via Leven Lang Ontwikkelen.
- Gezin (regionaal): ouders en kinderen samen ondersteunen.
- Geld (lokaal): hulp bij financiële zelfredzaamheid.
- Gezondheid (lokaal): basisvaardigheden samenbrengen aan gezond leven.

Gemeenten en partners blijven samenwerken via het Regionaal Taalakkoord.

Gemeente Tiel
Achterweg 2
4001 MV Tiel

Postbus 6325
4000 HH Tiel

(0344) 637 111
gemeente@tiel.nl

www.tiel.nl

Vormgeving:
Gaertner grafisch werk | Tiel

© Copyright 2026, Gemeente Tiel.
Alle rechten voorbehouden.

Maart 2026